

Merak Ettikleriniz

Mesut Erol | merak.ettikleriniz@tubitak.gov.tr

Dönüş Yolculuklarını Neden Daha Kısa Hissederiz?

Aynı yoldan ve aynı hızla gitmenize rağmen, dönüş yolculuğunun gidişten daha kısa sürdüğünü hissediyorsanız yalnız değilsiniz. Akademik anlamda ilk olarak 1950'lerde çalışılan bu olguya "dönüş yolculuğu etkisi" (return trip effect) deniyor. Etkiyi ölçmek için yapılan deneylerde katılımcılar dönüş yolculuğu süresinin ölçülen değerlerden yaklaşık %20 daha kısa olduğunu düşünüyor.

Dönüş yolculuğu etkisi için yaygın kabul gören açıklama, gidiş esnasında aşinalık kazanılan yolun dönüşte daha kısa algılanması temeline dayanıyor. Zaman algısına yönelik çalışmalar da bu açıklamayı destekliyor. İlk defa tecrübe edilen bir durumda, bilinmedik uyarıların etkisiyle, zaman daha yavaş akıyormuş gibi algılanır. Bununla birlikte, deneklerin dönüş yolculuğunun süresine dair tahminlerinin, gidiş yolculuğunun süresine dair tahminlerine kıyasla ölçülen gerçek yolculuk süresine daha yakın olması da gidiş yolunda zaman genişlemesinin tecrübe edildiği anlamına geliyor.

Ne var ki, 2011 yılında Niels van de Ven ve ekibinin gerçekleştirdiği deneyler, dönüş yolculuğu etkisinin daha kapsamlı bir açıklama gerektirdiğini ortaya koydu.

Ekibin tasarladığı deneylerden birinde, belirlenen hedefe aynı yolu kullanarak ulaşan bisikletçilerin başlangıç noktasına farklı rotalardan dönmesi istendi. Kontrol grubundaki bisikletçiler ise gittikleri yoldan geri döndü. Sonuçta, eşit uzunluktaki alternatif rotayı kullanan bisikletçilerin süre tahminleri ile aynı yolu kullanarak dönenlerin yakın değerlerde olduğu gözlemlendi.

Ven ve ekibi, dönüş yolculuğu etkisinin tamamlayıcı bileşeninin beklentilerin tersine çıkması olduğunu öne sürüyor. Bu görüşe göre, gidiş yolculuğunun beklentimizden daha uzun sürdüğünü düşünerek dönüş yolunun da uzun süreceğini öngörüyoruz. Bu beklenti ile yola çıkınca da dönüş yolculuğunun kısa sürdüğünü düşünüyoruz. İşe gidip gelmek ya da aile ziyaretleri gibi sıklıkla yaptığımız yolculuklarda ise beklentilerimiz gerçeklikle daha örtüşür hâle geldiğinden dönüş yolculuğu etkisini hissetmiyoruz.

Kaynaklar

thepsychologist.bps.org.uk/volume-25/edition-8/experiencing-time-daily-life

Van de Ven, N., Van Rijswijk, L., & Roy, M. M. (2011). "The return trip effect: Why the return trip often seems to take less time", *Psychonomic Bulletin & Review*, 18 (5), 827-832.